

Carta a un amic

El meu estiu

Amic Abdull: Ja he tornat a ciutat! Ja l'engranatge de la vida activa m'ha portat a la meua llar, suau abandonada, per reintegrar-me al treball! Ja he deixat d'ésser selvatge per unes setmanes, per tornar a exercir la meua ciutadania en tota la seva plenitud!

Quan el sol petonajava esbojarradament la terra i les cigales, borraques de llum i foc, s'escribaven amb aquella monòtonia estereotipada, em foren concedits uns dies de vacances que, joies, vaig aprofitar per conèixer-me en "estiu".

Algun mortal no, tal vegada, hauria sentit enveja del meu estiu. Hauria sentit parlar de platges, on la vida d'estiu és pròdiga en faccès: platges i, segurament, m'hauria confós llastimosament. Sabria, sens dubte, que existeixen els grans hotels i casinos d'Ostende, Deauville, Cannes, Biarritz, Sant Sebastià, etc., on la vida aventurera i galana alterna amb episodis de fútils i fútils romàntics i hauria pensat que jo, tal vegada, sóc un d'aquests bigarrats personatges que es poden permetre la vida llicenciosa i refinada que es descabellada per aquells indrets. I aquesta superficialitat en mesurar les coses per un mateix rasador, l'hauria predisposat a conceptuar-me com un vulgar "nouveau riche" empatat d'esnobisme estival.

Res tan contradictori com aquestes apreciacions, amic meu! Res tan lluny de la realitat!

El meu estiu és ben lluny de compararse, ni tan sols amb el d'aquells industrials barcelonins que, durant una quinzena, envaeixen les nostres platges incomparables, amb intuits de burgès adabellat. El meu estiu ha estat senzill, sense estridències, gens espectacular, aprofitat. El meu estiu ha estat, així sí, enforador de cos i d'esperit.

Enamorat d'aquesta mar nostra, on sempre hi fulguen friccions i matissos nous, vaig prendre per estatge una vila menuda, riallera, esbandida i esbatanada a tots els vents, amb un riu clar i navegable que és un nunci de paisatge.

Tots els dies, de cara a la mar, contemplava embadalit el cobalt de les aigües perdent-se en llunyadans fins a l'horitzó precís i retallat, ensenys que talavia estols de gavines blanques que es confonien amb les velles dels vaixells llunyanos. Oia la simfonia eterna de les ones descabellant-se com una madeixa de fil i fruita de la fresca besada de l'oratge que, emergint de la mar immensa, s'estenia arreu de la plana empordanesa, igual que una carícia blana. Aprés, l'infantivol joguineu de les ones, cobrint la nuesa dels biberets femenins.

I quan estava cansat de donar vida als ulls, o bé el sol em cremava la pell, donava vida al meu esperit assegat amb lectures dels nostres escriptors predilectes.

Lavors cercava la flonja catifa d'herbei del bosc ombríu i, en mig d'aquella dolça solitud, m'amarava de sàvies ensenyances que donaven fortitud per acabar-me davant la lluita ferissada de la vida.

A voltes un passatge d'una obra em suggeria una idea i jo procurava donar-li forma embutant quíntilles o bé teixint imatges més o menys coherents.

De tant en tant em saludava algun pescador i xerrotejàvem de les

coses de la mar, dels seus palançons i armelles i de moltes faccès que sempre prenien un caire dramàtic. Mentrestant el temps transcorria i jo sentia l'hora de la tornada.

I arribava el cap-tard. Llavors el bosc esdevenia august, silent, solemni. Tots els remors i sorollsaments s'apaivagaven i una lassitud pregonia planava arreu. El suau respir de l'oratge havia expirat i el tornar voluptuós de l'ona apenes era perceptible. La fosca començava a engolir les darreres clares del crepuscle i el riu, manyac, reflectia, fantàstiques i esfilagardades, les ombres dels pollancres, mentre a la moisa les llices i llobarros es rabejaven confiadament...

Quanta dolcesa sentia jo dins meu! Quin devesall de benaurança aconhortava el meu esperit! Amb quin daler teixia records i fantasies!

Transcorria el temps... i jo seguia extàtic amb els meus solloquis i les meves contemplacions.

Per fi arribava la nit, embolcallant la boscúria i els estels rutilants titillevaven en les alçaries. Al poble hi clarejava la llum fixa de les bombetes elèctriques, retallant-se en l'espai l'enorme silueta de l'església. Llavors m'alçava. El crit d'algun bergant m'havia deixat i els ulls mig ensonyats parpallejaven en plena solitud...

Aquest, en síntesi, ha estat el meu estiu, amic Abdull. Com pots veure, no té res de transcendental. Em penso haver-lo aprofitat a bastament. És clar que ara et podria parlar del sotrac que vaig rebre el dia que vaig tenir en compte de la vaga general a Barcelona i de les discussions desafortunades que vaig sostenir amb uns pseudonarcisistes —qui més qui menys propietaris de finques i un d'ells viu de renda i fa molt de temps que a tots els mira de lluny— que a tots els política, sense distincions de cap mena, ens utilitzen de falsaris, lladres, etcètera, etc. (Empraven aquell llenguatge tan "educat", tan edificat, tan correcte, tan "sui generis", saps, de la "Sol") També em varen fer sortir de mare dos amics meus —un d'ells obrer, "assalarat", l'altre, una barreja d'obrer-propietari— lligueros empedernits i camboians a ultrança, sobretot l'assalarat (en trobariem cap més a Catalunya d'assalarat que pugui creure en el representant genuí de la plutocràcia catalana, la més inculta, la més inhumana i la més cavernària i troglodítica del món), els quals coincidien en "allò" tan abjecte i de tanta mala lleteta, com va dir "La Lanterna", de Barcelona —que va batejar Puig i Ferrer "La Vanguardia" en el seu llibre "Servitud"—, parlant dels fets esdevinuts amb motiu de la vaga.

De tot això et podria parlar en detall; però com sigui que aquest sotrac o petita indisposició constituïx l'illot acantallat del meu sojorn estival, com diria el filòsof de la "Meseta", prefereixo dir-te ho un dia de paraula i posar punt a aquesta lletra, ja un xic massa allargassada.

A la tasca professional altra volta i veure d'arribar a l'any vinent per tornar a transformar-me en "estiu".

JOAN FORMENT

Una conversa amb el governador civil de Girona, En Claudi Ametlla

"M'he esforçat sempre en apropar l'autoritat al poble, fent la sensació que no és hostil ni estranya a les necessitats i dalters dels ciutadans."

Així parla un home al servei de Catalunya i de la República.

Entre les reivindicacions que defensa per al nostre poble l'Estatut que ara comença a discutir-se al Parlament, hi ha el que hem convingut en dir-ne de policia o manteniment de l'ordre.

Ja és sabut que aquest punt des de bell antuvi ha atret una forta oposició per part de la gent centralista. En aquest país, la qüestió de l'ordre està íntimament lligada amb els governs civils de les "provincies" i tota la cadena burocràtica que ha estat sempre la raó més pesant per als règims de centralització.

Aquesta prouja, que no sabem pas d'on s'ha tret alguna gent de Madrid, que els catalans no estavem dotats de condicions per a governar-nos nosaltres mateixos, que és com dir que necessitem encara de llur tutela (i), ha trobat, d'ençà de l'adveniment de la República, un mentís rotund. Veiem com en les anomenades "quatre provincies", en les quals la República hi ha posat gent de la terra, malgrat que no han faltat les dificultats i els conflictes, la manca d'aquella suposada tutela no l'hem pas trobada a mancar en res.

El cas de Barcelona, amb els Companys primer i després en aquestes difícils circumstàncies el senyor Anguera de Sojo, són una prova evident que també entre nosaltres sorgeixen i aniran sorgint els homes de govern. Homes que sense apartar-se de la llei sabran imposar-la en totes les consciències ciutadanes, no pas per mitjans coercitius, sinó per persuasió i amb política d'atracció i intel·ligència, però fent sentir sempre el pes d'aquesta mateixa llei a tots aquells que creguen que poden esgarriar-se en el seu compliment.

La prova que ens ha fet fer la República, precisament en elements catalanistes (del camp netament catalanista), són els governadors de Barcelona, de Tarragona, de Girona que sempre havien militat a l'oposició en el règim monàrquic, és altament satisfactoria per a nosaltres, perquè deixa entreveure les belles perspectives que en aquest punt concret ens ofereix l'Estatut —a despit dels negres pressatges— quan a casa nostra puguem governar-nos per nosaltres mateixos.

Tot això ve a tot de la conversa a corre-cuita que hem sostingut amb l'actual governador de Girona, l'amic Claudi Ametlla, un ferm catalanista de tota la vida i un republicà convingut de sempre. Els qui l'hem conegut des dels temps d'"El Poble Català" i que hem vist que no s'ha apartat mai ni un sol moment d'aquella trajectòria que ens imposa la idea de Catalanisme i República, podem assegurar per endavant que la República, en confiar-li una representació, no quedaria defraudada i que el poble tindria en ell, no pas una autoritat segons el concepte antidemocràtic (i del qual els amics gironins de nova promoció n'han tastat ben bé les conseqüències), sinó un servidor més al seu servei.

Els fets ens ho confirmen i estem segurs que Claudi Ametlla arribarà a la fita amb èxit complet: haurà prestat un gran servei a la República i haurà fet entrar als ciutadans el sentiment de la Democràcia, sense la qual la convivència no és possible en pobles que s'estimin i que volen viure en un règim de llibertat i de pau.

No cal dir que la nostra conversa girà al voltant de la situació a l'encara "provincia" gironina:

—Com està allà dalt? ¿Gaïres mol de caps polítics? preguntem a l'amic Ametlla.

—Girona i la seva comarca està força bé —ens diu—. Cap qüestió política perquè aquella és terra de tradició republicana i tots els grups republicans estan molt units. Els no republicans gairebé no actuen.

—I de conflictes socials, ¿com anem?

—Quan vaig arribar a Girona hi havia tres vagues d'importància: una de paletes a la capital. La de la SAFA a Brians i la dels obrers del

tren econòmic de Flassà a Palamós.

Totes tres han estat resoltes.

No obstant, pel que afecta a la del carrilet, cal tenir en compte que més pròpiament que una vaga era l'atur dels obrers perquè no cobraven els jornals endarrerits. Donada la situació difícil de l'empresa que explota aquell tren, el conflicte podria tornar a presentar-se. La vaga de la "Safa", que durava de tant

CLAUDI AMETLLA

temps o es reproduïa amb intermitències, puc dir que s'ha resolt d'una manera cordial i amistosa entre obrers i patrons, gràcies a una major comprensió per part d'uns i altres de llurs respectius deures.

—¿Es nota la crisi a les terres de Girona?

—Sí. El que realment preocupa és la manca de treball a totes les comarques. Fins ara es va capejant més o menys, establint torns a les fàbriques i de part dels Municipis, amb obres extraordinàries. Ja sabem que això no depèn pas de l'autoritat i és una repercussió de l'estat econòmic general en el que hi intervenen factors diversos.

No obstant, cal elogiar el sentit de comprensió que aquesta qüestió de l'atur forçat ha trobat en la majoria de patrons, autoritats municipals i àdhuc en els obrers. Avui la crisi és una mica mitigada perquè com cada any molts treballadors són a veremar a França, però a l'hivern podriem veure un agreujament en el conflicte.

—I no us ha sobtat la multitud d'armes que s'han trobat a la frontera i per alguns llocs de la costa empordanesa?

—Tinc realment moltes confidències de contraban d'armes, però totes elles pertanyen de la base de dipòsits clandestins que hi ha dins de França, especialment als voltants de Banyuls i Perpinyà. Es tracta, sempre, d'armes curtes.

La meua impressió personal és que de contraban d'armes se n'ha fet sempre en petita escala. En els darrers temps potser sí que havia augmentat, principalment a causa d'haver-hi més compradors.

A la primera denúncia vaig prendre les precaucions del cas, i tinc la certesa que avui aquest contraban ha cessat. En tots els casos crec que s'ha exagerat extraordinàriament la importància d'aquest fet.

—En una paraula, Ametlla, que no esteu pedit del sacrifici que us vau imposar en acceptar el càrrec...

—Precisament perquè vaig creure que és un deure de tots els catalanistes i de tots els republicans contribuir a l'obra de solidificar el nou estat de coses, vaig acceptar el nomenament, sacrificant tots els meus quefers particulars.

El goig més gran a què aspire, és ésser el darrer governador civil i poder fer el trànsit de funcions que assenyalava l'Estatut de Catalunya perquè entenc que així faig un servei en l'obra de conciliació entre catalans i espanyols.

Ens hi acomiadem amb una forta encaixada i desitjant que segueixi acompanyant-lo l'èxit en la seva missió no sempre planera i ben sovint ingrata com és la de governar.

E. M.

la pisa al capdavant de totes les altres "provincies" d'Espanya.

—Principals dificultats del governador?

—La primera preocupació tingué per norma la justícia i la conciliació entre tots els republicans dins d'un criteri de moderació que crec que ha estat generalment ben acollit, la segona preocupació ha estat, no he de dissimular-ho, la qüestió de l'ordre públic i el reforçament de l'autoritat republicana.

Perquè ens trobem que en certs indrets on abans del 14 d'abril no hi havia republicans, n'han sortit ara de tant vehemència que han cregut que l'autoritat és una cosa exclusiva de l'antic règim i que la República pot passar-se'n.

He de fer constar, però, que pel contrari, en aquells pobles i comarques on l'esperit republicà és de tradició, no hi han hagut conflictes d'aquesta mena i el pas vers el nou estat de coses s'ha realitzat de manera que podríem dir-ne normal. La qual cosa coincideix amb mi, que vol dir que amb aquest esperit republicà hi anava involucrat un gran esperit de civisme.

Cal remarcar que els municipis de 4.000 habitants per amunt tenen les seves dificultats normals; derivats del foc d'interessos, de crisis o de causes superiors a la voluntat de llurs homes. En canvi, els conflictes de bastants municipis petits són realment originats per qüestions fútils, baixes i immorals. Els detenen l'atenció del governador en proporcions verament excessives. Intervenció com jo vull ésser, no pot exercir sinó és en moments aguts.

Aquesta experiència m'ha portat a ésser molt escèptic quant a la possibilitat d'autonomia dels petits Municipis, mentre aquests no canviïn llur fesomia.

Hem retingut prou estona l'atenció del nostre amic per a distreure'l més amb les nostres preguntes. Una sola encara:

—S'ha parlat molt, i fins els diaris se n'han fet ressò, d'entrada clandestina d'armes per la frontera i per alguns llocs de la costa empordanesa?

Tinc realment moltes confidències de contraban d'armes, però totes elles pertanyen de la base de dipòsits clandestins que hi ha dins de França, especialment als voltants de Banyuls i Perpinyà. Es tracta, sempre, d'armes curtes.

La meua impressió personal és que de contraban d'armes se n'ha fet sempre en petita escala. En els darrers temps potser sí que havia augmentat, principalment a causa d'haver-hi més compradors.

A la primera denúncia vaig prendre les precaucions del cas, i tinc la certesa que avui aquest contraban ha cessat. En tots els casos crec que s'ha exagerat extraordinàriament la importància d'aquest fet.

—En una paraula, Ametlla, que no esteu pedit del sacrifici que us vau imposar en acceptar el càrrec...

—Precisament perquè vaig creure que és un deure de tots els catalanistes i de tots els republicans contribuir a l'obra de solidificar el nou estat de coses, vaig acceptar el nomenament, sacrificant tots els meus quefers particulars.

El goig més gran a què aspire, és ésser el darrer governador civil i poder fer el trànsit de funcions que assenyalava l'Estatut de Catalunya perquè entenc que així faig un servei en l'obra de conciliació entre catalans i espanyols.

Ens hi acomiadem amb una forta encaixada i desitjant que segueixi acompanyant-lo l'èxit en la seva missió no sempre planera i ben sovint ingrata com és la de governar.

E. M.

Com s'organitzaran les forces polítiques de Catalunya

Al marge de les darreres convulsions socials, molt lamentables, sembla que va produint-se una reacció de bon averany en el panorama polític del nostre país.

Molts elements conservadors es manifesten més sensats, transients i "liberals". D'altra banda, certs extremitistes semblen propicis a decantar-se cap a orientacions més normals. Aquest seria el bon camí. Els acostaments poden derivar cap a solucions harmòniques i eficients, mentre es facin sense sacrifici de claudicacions ni perill de confusions.

Som optimistes. També creiem que l'Estatut de Catalunya, serà aprovat per les Corts Constituents. Fins hi ha moments que entreveiem possibilitats que la República espanyola esdevingui federal, que és, el summum de l'optimisme.

Per si l'Estatut, és aprovat, com hem d'esperar que ho sigui, sense mutilacions essencials, cal preparar-nos. I per si no ho fos, també. Bo serà anar pensant el que caldrà fer.

El que potser resulta equivocat és esperar els esdeveniments plegats de braços ja que les improvisacions són sempre exposades a greus errors. Cal coordinació i equilibri en l'esforç, com també certa unitat d'acció superior que, deixant lliures de moviments a tots els partits, coincideixi en un punt essencial: en l'amor i la fidelitat a la Catalunya gran, no entorpidint el camí a la "Catalunya gran" de l'esdevinidor. Aquesta tesi de la Unió Catalana, té ara un valor excepcional que seria convenient no oblidar.

Hom ha parlat de la conveniència dels grans partits, i fins de la sola existència de dos grans partits, i per bé que a tots ells els caldrà precisar les seves intencions intervencionistes en la política general de la República (aclariment, al qual, moralment, venen obligats a la primera crida al cos electoral) el propi és la Constitució interna de Catalunya, un cop aconseguida l'autonomia inicial que proposa l'Estatut.

Són molts els indicis i coincidències que deixen entreveure que els dos partits que aspiren a l'hegemonia de la política catalana són el Regionalista i el Republicà Radical, acollit pel senyor Lerroux.

Com a partit catalanista, La Lliga és un important i respectable nucli de força, i encara hom podria reforçar-lo reincorporant-s'hi, ara, amb règim republicà, destacats elements que se'n separaren. El partit radical serà sempre eminent espanyolista, i francament, no sabem veure la seva funció en un règim autònom a Catalunya, com no aspiri a ésser un vigilant de la unitat espanyola. El temps ho aclarirà.

Creiem adequada la funció de la Lliga com partit de dreta, i com a element de contra-acció, l'actual Esquerra Catalana pot ésser-ho, consolidada sota un sol ideari clarament definit. La Dreta és ja intervencionista; l'Esquerra segurament ho serà també. Però ambdues tindran sempre les seves arrels a Catalunya, seran nodrides per catalans i podran disposar a bastament d'elements adequats de govern.

Podran subsistir cèl·lules d'extrem

ma dreta i d'extrema esquerra, i no desapareixeran els petits nuclis de vida efímera, personalistes i de poc rendiment per la República. Tothom és lliure i té dret, el mateix al suïcidi, que al ridícul.

Meditant desapassionadament, hom troba a faltar un partit de Centre, que necessàriament haurà d'ésser Centre-Esquerra, partit que, donada la nostra psicologia política i d'acord amb el ritme del temps que vivim, pot esdevenir un poderós partit, si més no a Catalunya, constituint el perill de confusions.

Som optimistes. També creiem que l'Estatut de Catalunya, serà aprovat per les Corts Constituents. Fins hi ha moments que entreveiem possibilitats que la República espanyola esdevingui federal, que és, el summum de l'optimisme.

Per si l'Estatut, és aprovat, com hem d'esperar que ho sigui, sense mutilacions essencials, cal preparar-nos. I per si no ho fos, també. Bo serà anar pensant el que caldrà fer.

El que potser resulta equivocat és esperar els esdeveniments plegats de braços ja que les improvisacions són sempre exposades a greus errors. Cal coordinació i equilibri en l'esforç, com també certa unitat d'acció superior que, deixant lliures de moviments a tots els partits, coincideixi en un punt essencial: en l'amor i la fidelitat a la Catalunya gran, no entorpidint el camí a la "Catalunya gran" de l'esdevinidor. Aquesta tesi de la Unió Catalana, té ara un valor excepcional que seria convenient no oblidar.

Hom ha parlat de la conveniència dels grans partits, i fins de la sola existència de dos grans partits, i per bé que a tots ells els caldrà precisar les seves intencions intervencionistes en la política general de la República (aclariment, al qual, moralment, venen obligats a la primera crida al cos electoral) el propi és la Constitució interna de Catalunya, un cop aconseguida l'autonomia inicial que proposa l'Estatut.

Són molts els indicis i coincidències que deixen entreveure que els dos partits que aspiren a l'hegemonia de la política catalana són el Regionalista i el Republicà Radical, acollit pel senyor Lerroux.

Com a partit catalanista, La Lliga és un important i respectable nucli de força, i encara hom podria reforçar-lo reincorporant-s'hi, ara, amb règim republicà, destacats elements que se'n separaren. El partit radical serà sempre eminent espanyolista, i francament, no sabem veure la seva funció en un règim autònom a Catalunya, com no aspiri a ésser un vigilant de la unitat espanyola. El temps ho aclarirà.

Creiem adequada la funció de la Lliga com partit de dreta, i com a element de contra-acció, l'actual Esquerra Catalana pot ésser-ho, consolidada sota un sol ideari clarament definit. La Dreta és ja intervencionista; l'Esquerra segurament ho serà també. Però ambdues tindran sempre les seves arrels a Catalunya, seran nodrides per catalans i podran disposar a bastament d'elements adequats de govern.

Podran subsistir cèl·lules d'extrema dreta i d'extrema esquerra, i no desapareixeran els petits nuclis de vida efímera, personalistes i de poc rendiment per la República. Tothom és lliure i té dret, el mateix al suïcidi, que al ridícul.

Meditant desapassionadament, hom troba a faltar un partit de Centre, que necessàriament haurà d'ésser Centre-Esquerra, partit que, donada la nostra psicologia política i d'acord amb el ritme del temps que vivim, pot esdevenir un poderós partit, si més no a Catalunya, constituint el perill de confusions.

Som optimistes. També creiem que l'Estatut de Catalunya, serà aprovat per les Corts Constituents. Fins hi ha moments que entreveiem possibilitats que la República espanyola esdevingui federal, que és, el summum de l'optimisme.

Per si l'Estatut, és aprovat, com hem d'esperar que ho sigui, sense mutilacions essencials, cal preparar-nos. I per si no ho fos, també. Bo serà anar pensant el que caldrà fer.

El que potser resulta equivocat és esperar els esdeveniments plegats de braços ja que les improvisacions són sempre exposades a greus errors. Cal coordinació i equilibri en l'esforç, com també certa unitat d'acció superior que, deixant lliures de moviments a tots els partits, coincideixi en un punt essencial: en l'amor i la fidelitat a la Catalunya gran, no entorpidint el camí a la "Catalunya gran" de l'esdevinidor. Aquesta tesi de la Unió Catalana, té ara un valor excepcional que seria convenient no oblidar.

Hom ha parlat de la conveniència dels grans partits, i fins de la sola existència de dos grans partits, i per bé que a tots ells els caldrà precisar les seves intencions intervencionistes en la política general de la República (aclariment, al qual, moralment, venen obligats a la primera crida al cos electoral) el propi és la Constitució interna de Catalunya, un cop aconseguida l'autonomia inicial que proposa l'Estatut.

Són molts els indicis i coincidències que deixen entreveure que els dos partits que aspiren a l'hegemonia de la política catalana són el Regionalista i el Republicà Radical, acollit pel senyor Lerroux.

Com a partit catalanista, La Lliga és un important i respectable nucli de força, i encara hom podria reforçar-lo reincorporant-s'hi, ara, amb règim republicà, destacats elements que se'n separaren. El partit radical serà sempre eminent espanyolista, i francament, no sabem veure la seva funció en un règim autònom a Catalunya, com no aspiri a ésser un vigilant de la unitat espanyola. El temps ho aclarirà.

Creiem adequada la funció de la Lliga com partit de dreta, i com a element de contra-acció, l'actual Esquerra Catalana pot ésser-ho, consolidada sota un sol ideari clarament definit. La Dreta és ja intervencionista; l'Esquerra segurament ho serà també. Però ambdues tindran sempre les seves arrels a Catalunya, seran nodrides per catalans i podran disposar a bastament d'elements adequats de govern.

Podran subsistir cèl·lules d'extrema dreta i d'extrema esquerra, i no desapareixeran els petits nuclis de vida efímera, personalistes i de poc rendiment per la República. Tothom és lliure i té dret, el mateix al suïcidi, que al ridícul.

Meditant desapassionadament, hom troba a faltar un partit de Centre, que necessàriament haurà d'ésser Centre-Esquerra, partit que, donada la nostra psicologia política i d'acord amb el ritme del temps que vivim, pot esdevenir un poderós partit, si més no a Catalunya, constituint el perill de confusions.

Som optimistes. També creiem que l'Estatut de Catalunya, serà aprovat per les Corts Constituents. Fins hi ha moments que entreveiem possibilitats que la República espanyola esdevingui federal, que és, el summum de l'optimisme.

Per si l'Estatut, és aprovat, com hem d'esperar que ho sigui, sense mutilacions essencials, cal preparar-nos. I per si no ho fos, també. Bo serà anar pensant el que caldrà fer.

El que potser resulta equivocat és esperar els esdeveniments plegats de braços ja que les improvisacions són sempre exposades a greus errors. Cal coordinació i equilibri en l'esforç, com també certa unitat d'acció superior que, deixant lliures de moviments a tots els partits, coincideixi en un punt essencial: en l'amor i la fidelitat a la Catalunya gran, no entorpidint el camí a la "Catalunya gran" de l'esdevinidor. Aquesta tesi de la Unió Catalana, té ara un valor excepcional que seria convenient no oblidar.

Hom ha parlat de la conveniència dels grans partits, i fins de la sola existència de dos grans partits, i per bé que a tots ells els caldrà precisar les seves intencions intervencionistes en la política general de la República (aclariment, al qual, moralment, venen obligats a la primera crida al cos electoral) el propi és la Constitució interna de Catalunya, un cop aconseguida l'autonomia inicial que proposa l'Estatut.

Són molts els indicis i coincidències que deixen entreveure que els dos partits que aspiren a l'hegemonia de la política catalana són el Regionalista i el Republicà Radical, acollit pel senyor Lerroux.

Com a partit catalanista, La Lliga és un important i respectable nucli de força, i encara hom podria reforçar-lo reincorporant-s'hi, ara, amb règim republicà, destacats elements que se'n separaren. El partit radical serà sempre eminent espanyolista, i francament, no sabem veure la seva funció en un règim autònom a Catalunya, com no aspiri a ésser un vigilant de la unitat espanyola. El temps ho aclarirà.

Creiem adequada la funció de la Lliga com partit de dreta, i com a element de contra-acció, l'actual Esquerra Catalana pot ésser-ho, consolidada sota un sol ideari clarament definit. La Dreta és ja intervencionista; l'Esquerra segurament ho serà també. Però ambdues tindran sempre les seves arrels a Catalunya, seran nodrides per catalans i podran disposar a bastament d'elements adequats de govern.

Podran subsistir cèl·lules d'extrema dreta i d'extrema esquerra, i no desapareixeran els petits nuclis de vida efímera, personalistes i de poc rendiment per la República. Tothom és lliure i té dret, el mateix al suïcidi, que al ridícul.

Meditant desapassionadament, hom troba a faltar un partit de Centre, que necessàriament haurà d'ésser Centre-Esquerra, partit que, donada la nostra psicologia política i d'acord amb el ritme del temps que vivim, pot esdevenir un poderós partit, si més no a Catalunya, constituint el perill de confusions.

Som optimistes. També creiem que l'Estatut de Catalunya, serà aprovat per les Corts Constituents. Fins hi ha moments que entreveiem possibilitats que la República espanyola esdevingui federal, que és, el summum de l'optimisme.

Per si l'Estatut, és aprovat, com hem d'esperar que ho sigui, sense mutilacions essencials, cal preparar-nos. I per si no ho fos, també. Bo serà anar pensant el que caldrà fer.

</

L'ORDRE PUBLIC A ESPANYA Pistoles! Pistoles!

Hom parla de conspiracions - Els enemics de la República - Què passa al Nord? - Els anarquistes de la F. A. I. i els comunistes - Ramon Casanellas va ésser a Madrid, realment? - El pistolerisme al servei de la reacció - Un entreviu amb Angel Galarza

Es parla de complots... ¿Qui pot negar-ho? Ningú no hi creu. Sembla tan absurda la República la veiem tan sòlida que no podem considerar versemblant qual-sevol temptativa monàrquica. I tanmateix el rumor circula pels llavis dels inconscients que secunden els plans alarmistes dels que—il·lusos—són en una restauració. En certs moments, però, no creiem justificats els rumors, ni en boca dels especuladors de l'alarma. Es quan, tristament, amargament, constatem el frenètic suicidi dels extremitats de l'esquerra combatent la República, mobilitant els pistolers ir-

Angel Galarza, Director General de Seguretat

responsables i plantejant vagues revolucionàries sense altre ideal ni altre objectiu que l'efonament del règim liberal i democràtic que el poble ha volgut. Vaga revolucionària a Andalusia; vaga revolucionària a Saragossa; vaga revolucionària a Barcelona; trets a Bilbao... ¿Per què calen complots ni conspiracions monàrquiques? ¿No els fan prou bé la feina els propagandistes del comunisme liberal? ¿Recorden cap vaga revolucionària organitzada per aquests mateixos senyors durant els set anys de Dictadura, aleshores que hauria estat perfectament justificada?

Fontainebleau... Fontainebleau... Que no es preocupin els exiliats que hi maten l'estona jugant al poker. No cal pas que conspirin. Els extremitats de l'esquerra els serveixen com mai no s'ho podien esperar.

Angel Galarza, Director General de Seguretat

Ja coneixem els rumors del carrer, les notícies a cau d'orella, les versions de la penya del cafè, les al·lusions malicioses de la premsa reaccionària... Però ens cal informar-nos ara d'ont la veu oficial que, sota la República, ens mereix més confiança que en l'antic règim.

El Director General de Seguretat és un home jove. No arriba als quaranta anys. Així s'explica que pugui resistir el treball intensíssim que desplega dedicant dotze i catorze hores diàries a vetllar per l'ordre públic a Espanya. Angel Galarza és, a més d'advocat de gran prestigi, diputat a Corts afiliat al partit radical-socialista. En alguna ocasió ha donat proves de la seva valua parlamentària intervenint, conjuntament amb el ministre de la Governació, en la resposta donada a interpellacions sobre l'ordre públic, interpellacions en el curs de les quals s'ha alludit, amb censures més o menys severes, al Director General de Seguretat.

L'hem anat a veure al seu despatx oficial.

—S'haurà d'esperar—ens diu el seu secretari—, car està parlant amb el Cap Superior de Policia de Barcelona.

—El senyor Menéndez?

—Exacte.

—Ha vingut per algun afer molt important?

—No li ho puc dir. Però crec que ha vingut a veure el Director per donar-li compte dels fets de Barcelona i canviar impressions sobre les mesures que caldrà prendre per prevenir-los d'ara endavant.

Una estona d'espera. La porta del despatx s'obre i el secretari ens avisa.

—El senyor Director us espera. Es parla de conspiracions... D. Angel ens contesta:

—Jo no crec pas que existeixin conspiracions organitzades amb una tendència única. I ja no cal dir que entenc la pregunta com alludit a les conspiracions monàrquiques. Mireu: la cosa és clara. Hi ha dos nuclis que poden formar part dels elements que somien en una Restauració. El primer està constituït pels fanàtics que feren de la Religió una arma de lluita fratricida. I l'altre grup és el format pels que gaudien de privilegis, que eren injustícies, en l'antic règim, i que han arribat a confondre llurs prebendes amb el concepte dinàstic. En aquest darrer cas s'hi podrien trobar alguns dels militars de majors jerarquies que s'han retirat de l'exercit; puc afirmar, però, que la gran majoria dels retirats no desitgen altra cosa sinó que no s'alteri el decret d'Azaña, per tal de poder unir a llur sou vitalici el que puguin obtenir amb llurs treballs civils. L'exemple que ha donat la majoria de l'oficialitat de l'exercit sotmetent-se a la reforma és tan admissible que per primera vegada el poble espanyol haurà de sentir emulació per aquesta conducta per si han de fer alguns sacrificis altres classes socials.

En aquest segon grup és indubtable que existeixen també banquers i financers dels que varen fer bona collita durant la dictadura. Però els coneixem molt bé i sabem els seus passos, per no dir els seus pensaments. Puc afirmar-vos categòricament que només una bogeria de les extremitats esquerres podria provocar un xit aparent d'aquestes dretes enyorvols i inadaptades, dretes que poden classificar-se políticament com a dinàstic-fanàtiques-financieres.

Els enemics de la República

Creo—ens diu el senyor Galarza—que aquests enemics estan dibuixats claríssimament en el mapa polític espanyol: l'extrema dreta, que adopta dos matisos; el que hem anomenat abans (explorant el fanàticisme) i el dels que de puntes, dissimuladament, tracten d'introduir-se a la República per atacar-la des de dintre. Hi ha, però, l'extrema esquerra. Aquesta pretén que una revolució—que ella no va saber fer durant vuit anys—i en la qual va col·laborar amb el mínim esforç, tingui com a resultat el lliurament del poder als seus elements. Uns elements que no varen demostrar capacitat per a viure dignament durant els anys de persecució i que ara demostren llur capacitat absoluta per a propagar doctrinalment, en un règim de llibertat, llurs ideals, potser perquè "doctrinalment" no tenen res—o ben poca cosa—a dir.

Què passa al Nord?

—Us contestaré breument—respon D. Angel—. El Nord és l'al-

caloide del fanàticisme religiós a què he alludit abans. Però vull afegir que a les capitals i àdhuc en gran part dels pobles basco-navarresos hi ha molts elements republicans que ells sols es bastarien per a corregir qualsevol follia de la dreta.

Els anarquistes de la F. A. I.

—En la Confederació General del Treball cal distingir-hi tres classes d'elements: l'element que podríem anomenar clàssic (sindicalista pur), amb un fons d'individualisme anarquista; el que ell mateix s'anomena "anarquista d'acció", matissat des de l'anarquista exaltat i de bona fe fins al pistoler que posa la seva pistola al servei de qualsevol causa mentre hi hagi per davant una bossa ben plena; i un tercer element: el comunista, que, encara que sembli paradoxal, tot i ésser el pol oposat del sindicalisme, s'ha sabut introduir a la Confederació seguint ordres de Moscou i ha adoptat com organització a Catalunya els grups d'oposició sindical i a Andalusia els Comitès de reconstrucció.

Alguns anarquistes—observa el propi senyor Galarza—s'han donat de la maniobra, i això ha motivat els greuges, insults i injúries gruixudes que es dediquen diàriament.

Però el comunisme no té a Espanya ni massa, ni grans figures forjades en la cultura o en el martell; i tracta d'apoderar-se de la massa que considera més sentimentaltment extremista. És una tàctica russa que el nostre país no passarà d'ésser un xarapalló.

Però a la F. A. I....

—Sí. Teniu raó. No tot són pistolers. A la F. A. I. existeix una part dignem-ne doctrinal, formada per homes d'idees exaltades que vénen a ésser com una deixalla curiosa de la prehistòria de l'obrerisme. Però no en tingueu cap dubte: són minoria. La majoria està constituïda pel pistolerisme, que unes vegades va servir al Sindicat Unic i altres vegades a Martínez Anido. Segurament si s'arriba al fons de la F. A. I. l'opinió es trobaria sorprenentment del fet que en aquesta organització puguin conviure avui homes que foren fidels a la Confederació i altres que foren traïdors a la mateixa Confederació, confidentes de la policia, homes que estaven a sou d'aquell Arlegui, de sinistra memòria, i de Martínez Anido, que tant celebrava una tarja dirigida al primer l'assassinat del Noi del Sucre.

¿Ramon Casanellas ha estat realment a Madrid?

A aquesta pregunta, que ha apassionat durant molts dies l'opinió pública, car s'afirma que Ramon Casanellas no s'ha mogut de Moscou, el Director General de Seguretat ens contesta:

—No puc afirmar ni negar res en aquest sentit. Han passat molts anys des de la mort de Dato i les fotos que es conserven als arxius de la Direcció General de Seguretat no permeten una identificació perfecta de la persona del mite de Maravillas a la qual es presenta com a Ramon Casanellas.

—Però vos creieu que hi va ésser realment?

—Us seré franc, encara que aquesta franqueta sigui una censura per a mi, car el tal individu no pogué ésser detingut. Però jo crec que sí: Crec que la persona de Maravillas era Casanellas.

La situació de Barcelona

Com que feia uns moments que el senyor Galarza havia parlat amb el cap de policia de Barcelona, varem preguntar-li què ens podia dir de l'entrevista.

—En Menéndez ha vingut a donar-nos compte dels fets esdevinguts a Barcelona. La situació està solucionada. Però no n'hi ha prou. Cal acabar per a sempre amb la possibilitat d'una altra vaga anàloga. S'han de respectar les organitzacions obreres, fundades en reivindicacions polítiques i econòmiques, les activitats de les quals siguin compatibles amb la vida normal de l'Estat. Crec que la missió principal, a part de la legislativa, que ha de realitzar la República és la de demostrar no solament que l'ordre és compatible

amb el nou règim, sinó que n'és inseparable. Resulta curiós que no hi hagi hagut una sola veu al Parlament que en discutís-se la totalitat del projecte constitucional hagi

L'home que felicità l'Arlegui per l'assassinat del "Noi"

defensat el règim monàrquic. Ni Romanones—que és l'únic monàrquic que dona la cara—ni el senyor Ossorio—monàrquic sense rei—ni aquell grupet que dissimulen inútilment el seu monarquisme, s'han aixecat a defensar la monarquia.

Es que deuen reconèixer llur error...

JOAN BALAGUER

La voluntat de Catalunya

L'Estatut de Catalunya serà aprovat, perquè la Cambra en pes rebutja la campanya hostil i morbosa del senyor Royo Villanova—ha dit Lluís Companys

Lluís Companys, cap de la minoria catalana a les Corts, ha tingut la gentilesa de respondre a les preguntes que li hem adreçat, distrajent uns moments la tasca feixuga que pesa damunt seu.

—Crec que els parlamentaris catalans no hem d'adoptar cap actitud determinada ni violenta davant l'actitud del senyor Royo Villanova, ni dels altres parlamentaris que es col-

tanyo a l'Esquerra Republicana de Catalunya, i considero que a ella i a Francesc Macià singularment es deu l'Estatut i l'ambient renovador, transformador i romàntic del nostre poble, voldria que les altres forces tinguessin en compte aquestes altes virtuts de l'Esquerra Republicana de Catalunya per damunt dels petits defectes que es poguessin trobar entre els elements nascuts al predomini polític d'una manera imprevista i sobtada. Crec que a l'Esquerra Republicana de Catalunya no li solen fer, els altres elements polítics de la nostra terra, la justícia que mereixi la seva visió política, la seva audàcia revolucionària i el seu simpàtic romanticisme, a part de l'austeritat de tots els seus homes. L'Esquerra Republicana no pot ésser tiliada d'egoista, perquè molts elements d'altres partits i destacades figures de la política catalana deuen a l'Esquerra Republicana de Catalunya el lloc polític que ara ocupen.

—Quina sort creieu que correrà a les Corts espanyoles l'Estatut de Catalunya?

—No tinc cap dubte que l'Estatut català s'aprovarà. Ja es va produir a la darrera sessió parlamentària un fet molt simptomàtic. El senyor Royo Villanova va aixecar-se per pronunciar els vells tòpics d'una falsa unitat nacional, amb tot el carregament de frases per a produir, a la Cambra, un estat de passió i d'incomprensió envers Catalunya. La Cambra en pes va rebutjar la seva oratòria i va comprendre la intenció morbosa i emmetzinadora del senyor Royo Villanova. Un dia abans havia parlat el diputat de l'Esquerra Republicana de Catalunya, Humbert Torres, en un magnífic discurs, en el qual va exposar clarament i sense eufemismes la posició política i la voluntat de Catalunya, i obtingué un triomf parlamentari indiscutible. Això no hauria estat possible en els altres parlaments.

M. V. J.

loquen en una situació declarada d'hostilitat envers Catalunya, perquè ja s'ha vist com la gran majoria de la Cambra rebutja les intrígues i les actituds d'aquests eternals enemics de Catalunya.

—Quina opinió us mereix l'espectacle poc edificat que dona, a Catalunya, certa premsa de partit?

—Jo crec que s'ha de procurar, abans que tot, que el respecte predeixi les polèmiques que puguin originar-se entre els diaris de Catalunya, per la diferent apreciació que tinguin enfront els problemes que els incidents diaris de la vida política presentin.

Ens hauríem d'acostumar a parlar amb respecte i a reconèixer tots els valors de la nostra terra, siguin del camp que siguin. Ara bé; jo, que sóc home de partit i que per-

Alguns diaris d'extrema esquerra parlen—asseguren, millor dit—que a Barcelona ha estat aplicada la llei de fugues. Pel bon nom de la nostra ciutat demanem que aquest afer es posi en clar immediatament.

La dignitat de les autoritats, el prestigi de la República, la tranquil·litat dels ciutadans, siguin les que siguin llurs idees, ho exigeixen.

Fa tot just dues nits, dos minyons juveníssims—quinze i setze anys—es van ferir examinant una pistola. Els diaris reporten l'accident com un altre fet divers. No sabem si tindrà conseqüències, puix que les ferides no semblen pas greus i ningú no s'ha pres a la valenta temeritat d'aquells estudiant. I, és clar, per la nostra banda estariem molt satisfets que tot plegat acabés bé, com els films dolents (sense pretendre usurpar les funcions del nostre redactor cinematogràfic).

Però el cas és simptomàtic, i val la pena d'extraure'n la lliçó. Confirma les temences expressades amb gran freqüència, aquests darrers mesos i particularment aquests darrers dies, per ciutadans de tots els estaments, edats, sexes, categories i idees. Aquí tothom té armes: els de dalt i els de baix, els de la dreta com el de l'esquerra. Els uns les exhibeixen públicament i altres les serveix amb cura. Uns les amaguen bé i d'altres les aparien quan no funcionen. D'altres les contemplen i d'altres les assajen amb temor supersticiosa. S'olen esguardar-les com uns joguines vagament perilloses i enigmàtiques. Es volen protegir, però de fet sembla que tinguin a casa un nou enemic. Perquè no tothom sap considerar una arma com allò que de fet és: una màquina precisa, obediència a la mà serena de qui coneix els ressorts.

Hi ha fins i tot una lírica de les armes. Una arma moderna és també un objecte bell, susceptible i tot de poesia. La poesia plura de les màquines sense la ferum de l'oli ni la polsina de la matèria elaborada. Una pistola—com un fusell, un canó, un vaixell bèl·lic revelat de silueta—és bella. Nova, neta, engrassada, amb el canó lluent i els costats negres, amb moviment suau i encaix matemàtic, silenciosa, fina, és una meravella minúscula. Potser per tota aquesta bellesa innata i estilitzada les armes d'ara tempten els infants, que són la cosa més pura. Les armes d'ara no poden estemordir aquells qui sapiguem mirar-les. No tenen res de pesades, de lletges, de terrorífiques, com les abandonades armes arcaïques.

Sobretot per qui té la convicció de posar-la al servei d'una alta idea, una arma inspira un cert afecte. Hem tingut un amic revolucionari dels bons—és a dir, dels que ara manen—que establia aquesta gradació en els objectes que estimava: un llibre, una arma, un amic. I posava les dotes en quart lloc.

Aleshores, però, era un temps de lluita agitada. Els amics i les dotes traïen. Els llibres, de vegades—encara ho fan. I la seva pistola no el traï mai.

...

Ara hi ha la República. Ella serà—ha d'ésser—la pau de tots. Cal prescindir de la lírica de l'arma, i també de l'egoisme de l'arma. Cal accedir a la petició de tants, públicament formulada, i desarmar de fet tots els ciutadans.

TOTS. Només l'autoritat directa i coercitiva ha de tenir armes, i encara amb limitacions de l'autoritat mateixa. En cap país, l'autoritat civil no porta com aquí tantes armes.

Molta gent voldria, en efecte, que desarmessin completament el Somente. D'altres expressen el mateix anhel referint-se als anarquistes. Alguns, en fi, protesten sobretot contra les armes que poden estar a mans dels governamentals i hi volen veure gèrmens de feixisme. I no s'hi val. Seguint aquest criteri parcialíssim—que sembla tot natural als respectius grups—, els delinqüents aviat farien campanya pel total desarmament dels policies destinats a perseguir-los.

Es llicia exigir la completació del desarmament sometenista. És lògic clamar perquè l'autoritat s'incuti de les armes dels extremitats que encara en tenen. Es útil suprimir tot privilegi per a un ús d'armes oficiós. Cal evitar tot perill pel cantó dretista, i per l'esquerrista, i per l'estrictament governamental. I per tant tots plegats hem d'exigir un desarmament efectiu i total, però sense acudir a per aconseguir-lo a cap repressió severa. Allò que importa és el resultat.

La Monarquia ens deixa en aquest sentit, com en moltes altres coses, una trista herència. Hi ha tot un "tinglado" muntat de temps per al contraban, comerç i difusió de tota llei d'armes amb els adequats projectils. I no parlem de la fabricació dintre del país, puix que sobre aquest punt ens manquen totalment les dades concretes.

La Monarquia armava, per un cantó, una casta de sicaris. Per altra banda, no sabia reprimir amb gaire eficàcia l'armament dels enemics. Durant la repressió de 1919, hom pren als obrers carregats senceres de pistoles. Però sempre en quedaven més. El nostre Estat Català dels temps heroics no va tenir mai cap dificultat, si no era econòmica, per procurar-se les armes a caïxes. Encara, sota la Monarquia, sovint l'armament que en diríem "de baix" era fet des de dalt per camins tèrbols i amb finalitat poc neta. La Monarquia era la corrupció, la paradoxa del terror poruc i la bona als ulls.

Tanmateix, amb una mica d'organització, la República pot reduir la violència latent de les armes clandestines a una proporció pràcticament in-nòcia. I serà una feina agraïda per tots, començant, a la llarga, pels mateixos desarmats de tota mena.

...

Sobretot, però, insistim a evitar el privilegi. No desarmem els uns per a armar els altres. Cauríem en l'error del vell règim, caigut també per detalls d'aquest ordre.

Un partit de Govern democràtic, precisament perquè és de Govern i perquè és democràtic, no necessita milícies oficioses. Tot el més pot ésser comprensible, en el moment perillós de la transició cap a la democràcia definitiva o en hores equivalents, la formació d'una guàrdia voluntària actuant a plena llum. Després, però, cal dissoldre-la, i no pas mantenir-la enquadra en l'ombra. El fet de formar part del Partit que mana, d'ésser addicte a un Govern o a un règim, no dona dret a evitar la llei comú ni concedir graciosament patent de cora.

Ara que, mal per mal—i si bé cal que ho diguin amb igual franquesa—, i mentre no sigui estructurat i normalitzat el nou règim, val més que s'excedeixin en aquest sentit aquells qui el portaren que els altres. No ho justifica pas. Però vull dir que és més just donar, ara, un cert marge a les forces de xoc de la Revolució victoriosa que mostrar-se benigne en excés amb els enemics de qualsevol color.

Res, hem dit, de privilegis positius. Menys, però, de privilegis negatius.

Hi ha un fet—el qual, sincerament, ens sembla banal, d'acord amb la versió donada—que abona aquesta renarceb. La treballa d'armes i atells bel·licoses a una coneguda església i les derivacions totalment nul·les de l'afar. Potser està bé no fer-ne fort, com en el cas dels estudiants de què parlàvem i que ens han inspirat l'article. Però, després de campanyes pur notòries, l'interès a atenuar l'abast del fet pot semblar indicati del nefast privilegi negatiu.

Si demà un policia em deté portant jo una arma a la butxaca, no em servirà de res dir que no ho sabia ni que data de l'any 1909. Tot el més pot passar que el policia em clavi algun mastegot.

Es clar que no demano mastegots—ni tan sols morals—per una cosa que no té importància. Però cal depurar responsabilitats i reprimir per un igual tots els excessos.

...

Pràcticament les armes més perilloses—també més divulgades—són les curtes. Els explosius, les armes llargues, les blanques, tenen una eficàcia molt menor o poden ésser emprades únicament a títol excepcional. La mort a la butxaca de tothom és la pistola o el revòlver.

La llei francesa castiga allò que allà en diuen "port il·legal" d'armes. El "port il·legal" vol dir portar armes amagades. En canvi és lícit, en aquell país, de portar una pistola o no importa que de fàcil vistest. Si passeguem per França mostrant per tot pistolers formidables, ningú no us molestaria. Ni que us vegeu amb cor de circular-hi passejant o arrossegant un canó. És la llei.

Potser ben mirat no és un mal sistema. Qui sap si aquí serviria? Deixar portar a tothom les armes, que vulgui, però obligant-lo a presumir-les. Ara tothom va armat perquè espera que primer desarmin els altres. Llavors potser la gent s'avergonyiria de fer els gegants. Jo mateix confesso que no sóc capaç d'exhibir una modesta 635 penjada a la cintura amb una corretja o en forma d'escapulari. El meu barber i la noia de la portera se me'n riuen. Només aniria d'aquella manera l'infel·lic que tingués de debò una ànima de sorge. A França no n'he vist cap.

Hi ha una altra condició a imposar. Tots ens fem càrrec que algú ha de tenir, sense ésser autoritat, permisos d'arma. Els cobradors de banc, molts xofers, molts guardians i porters i altres categories de ciutadans necessiten permís i arma. Però si per deixar-vos menjar un automòbil us examinen abans i per que no obligar a un examen de tir els qui necessitin una arma? Una arma és força més perillosa que un automòbil. Cal saber-la manejar.

Cal també retirar el permís i l'arma al titular sorprès en estat d'embriaguesa—perill etern—, com retiraria el títol de xofer a qui condueix en aquell estat.

Així, potser, no correriem tots plegats el perill greu d'ésser atropellats per equivocació—sota una pistola o sota un automòbil—, que és una de les coses més sensibles que poden passar als pacífics ciutadans que anem a peu.

GRANIER-BARRERA

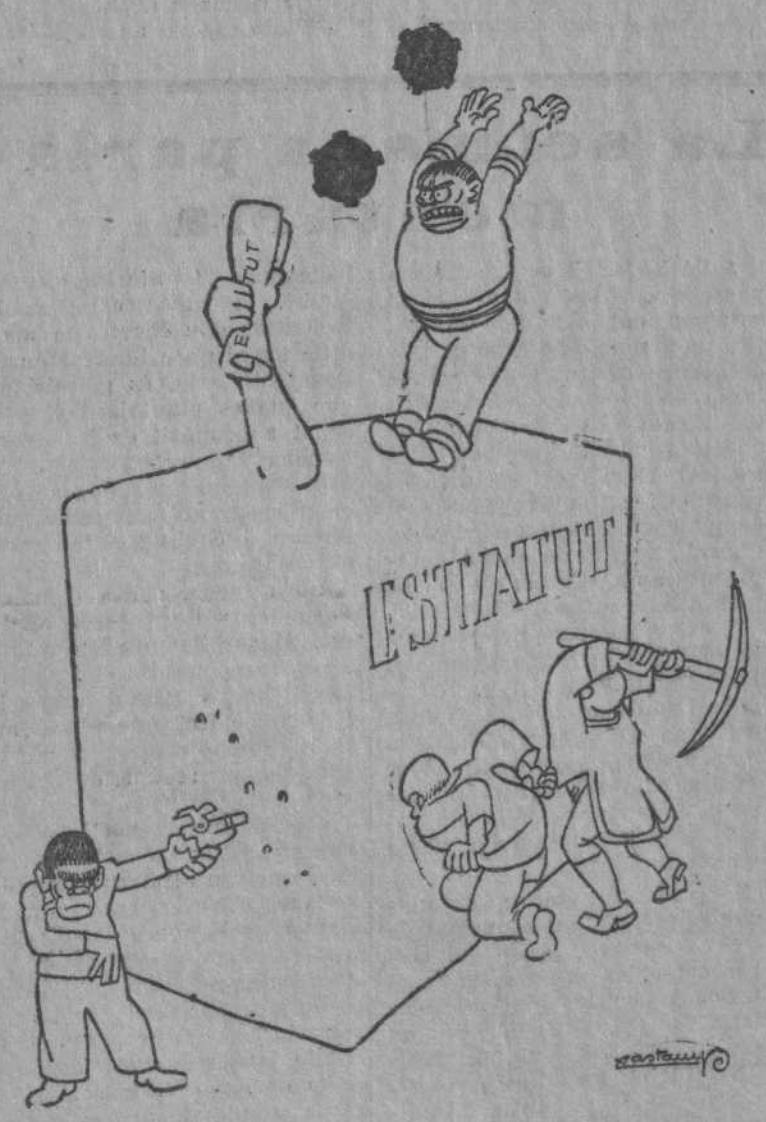
Copes i medalles der a esport...

E. SEGURA

Plaça Francesc Macià, 16
Telèfon 17915

Ciudadà alcalde de Barcelona! Ciutadans regidors:

El poble de Barcelona, que paga, vol saber com està l'afer de les Responsabilitats de l'Exposició

Un bloc que per més esforços que facin ningú no serà capaç de destruir-lo

—Es que volia fer-me graduar la vista a can GANZER i en dur-me les ulleres per al viatge...
—Impossible. No veu que sortirem d'aquí mitja hora?
—Oh, així encara em sobra temps!
J. GANZER. — Avinguda del Portal de l'Angel, n.º 33

la rambla

(esport i ciutadania)

CATALA!

Aquest és el paper del nostre poble. Treballem per ell com hem treballat sempre per les coses ben nostres

CIUTADANIA

L'Estatut, bandera blanca

LA nostra condició de ciutadans catalans ens aconsella i el nostre amor a Catalunya ens obliga a parlar avui d'un tema de trista actualitat. D'uns quants dies ençà — massa — alguns diaris catalans ofereixen un espectacle depriment, que no hauria de continuar un dia més. Tots els catalans estem imperativament obligats a impedir que segueixi la lluita nerviosa, plena de passió, a la qual s'han lliurat germans nostres.

Sentíem que la nostra crida esdevingués estèril; ens doldria molt més — és clar! — que fos contraproduent. Per endavant, doncs, un aclariment: si, contrariant el nostre propòsit, les nostres paraules arribessin a molestar algú i provoquessin una reacció que l'obligués a contestar-nos segons la tònica de moda, advertim des d'ara que no replicarem. Ens imposarem silenci, car el menys que se'ns pot exigir és que comencem per predicar amb l'exemple.

El lamentable pugilat periodístic que va perllongant-se excessivament, entristeix aquells catalans que avui tenen una preocupació principalíssima: el reconeixement de les aspiracions mínimes de Catalunya. Diaris escrits i sentits en català, malmeten columnes senceres a combatre's, ja utilitzant els mots més violents del repertori, ja recorrent a la ironia més o menys fina, més o menys elegant, però que sovint fa més mal que una insolència.

Restariem testimonis còndolguets i silenciats d'aquest espectacle, si no creiéssim que mancaríem així a un deure de ciutadania, en no assenyalar un perill, una dificultat més en aquests moments històrics en els quals Catalunya lliura una batalla definitiva davant les Corts Constituents espanyoles. Ens consta positivament — així ens ho han assegurat amics ben informats que acaben d'arribar de Madrid — que l'angúnia que pesa damunt milers de catalans amargats per aquestes rivalitats internes es tradueix en castellà — naturalment, segons quins esperits — en una satisfacció immensa. Això sol ja hauria d'ésser prou per a fer emmudir, d'una vegada, les espingardes fraticides, com diria don Miguel (el de Salamanca) dels nostres compatriotes. Estem segurs que si a les redaccions d'alguns col·legues s'exhibessin en llocs preferents els retrats del senyor Unamuno, de don Melquíades Alvarez, del senyor Alba o del professor Royo Villanova, i si algun company s'entengués a llegir, entre altres, els articles publicats un dia sí i l'altre també, a "A B C" i a "Informaciones" (el diari del famós senyor March), les coses canviarien sensiblement. La contemplació de les imatges d'aquelles distingides personalitats i la pacient lectura d'aquelles produccions periodístiques, contindrien algunes plomes apassionades i els revelarien els noms i cognoms de l'adversari comú.

Nosaltres demanem simplement una treva en la lluita. No som exigents. No reclamem res més que una suspensió temporal d'hostilitats. Temps hi haurà — i tant! — de reprendre-les, però potser val la pena de saber esperar a què puguem governar-nos nosaltres mateixos. En nom del nostre liberalisme, proclamem el lliure dret a la crítica. Via lliure per a ella; però una crítica digna, elevada, lleial, sense violències innecessàries i sense personalismes odiosos.

Demanem una treva en les hostilitats. Demanem una caritat de pau per a l'Estatut. Quan el tindrem, ja reprendrem la batalla i cada partit anirà a la lluita amb la il·lusió de donar a Catalunya el millor govern. Però avui — escolteu els avisos dels nacionalistes espanyols — aquest Govern nostre encara no el tenim. Avui encara hem de lluitar per obtenir-lo i és evident que per un deure patriòtic irrefusable, els exèrcits — exèrcits civils — han d'anar a la lluita ben units per a ésser ben forts.

Que no se'ns digui, pels uns o pels altres, que no poden deixar d'hostilitzar-se mentre persisteixi en el "paqueig" l'una o l'altra banda. Amb un que doni l'exemple n'hi haurà ben bé prou. No caldrà que treguin la bandera blanca, car aquesta bandera és l'Estatut que han votat mig milió de catalans.

El dia onze de setembre, al Saló de Projeccions, tot escoltant l'autoritzada paraula d'alguns amics nostres, representants de diversos partits catalans, vam sentir renéixer l'optimisme en constatar que aquells homes, davant la transcendència d'aquesta hora catalana, coincidien tots a aconsellar aquesta contenció que nosaltres prediquem avui.

Tant de bo que d'aquell acte memorable, que cloïa una diada històrica, en poguéssim sortir el pacte sagrat d'aquesta concòrdia catalana!

J. SUNYOL I GARRIGA

Llegiu "la rambla",
propagueu-la

UN INTERVIU AMB BAGARIA

L'autor de "Sant Macià" ens parla del llomillo amb mongetes - Bagaria és internacionalista - La pau universal i la caricatura moderna
Una opinió sobre el divorci

Pròleg

Negresco?... Castella?... Granja El Henar?... Riesgo?... Regina?... Sahara?... Miami?... Oh, el misteriós atractiu dels cafès madrilenys, refugi de bohemis, Seu de literats, àlbum temptador de bel·leses fàcils, recer de penyes acollidores que obren els braços a l'artista divers, de dues a tres de la matinada. Girls que han fet les delícies del públic de l'Alkazar, xicotets escultors tenyides d'un ros imitació Escandinàvia i amb un accent de canyol del Puen-te de Toledo. Actrius importants que han vist cent vegades el seu nom en majúscula en les llistes de companyies de comèdia. L'escriptor de moda. El dibuixant de torn. El poeta que es porta...

Negresco?... Miami?... Castella?... Granja?... Jo cerco algú. Sota la llum alegre i senyora de la Granvia, agraïnt els somriures insinuadors de la passejadora nocturna que surt de Riesgo, quarter general de l'amor passiu en espera d'activitats possibles, pujo lentament recordant la mirada graciosa d'aquella verge de Molinero que m'ha saludat. Vaig a Miami. Cerco algú. Algú molt important, les confidències del qual vull anotar al meu bloc de notes, amb la secreta pretensió de divulgar-les impudicament, malgrat el pacte del silenci.

Cerco a Bagaria. Cerco l'autor d'aquest dibuix formidable que es titula "Sant Macià", que tanta fororolla ha fet a Madrid i que tanta fororolla ha de fer a Catalunya en aquests moments de màxim esplendor del president. Al Baviera, ahir, a les tres de la matinada, vaig tenir a les mans la rajola admirable, d'una gràcia única, que conté amb colors vius el Sant Macià d'aquest dibuix que avui reproduïm LA RAMBLA, i que Bagaria ha dedicat al nostre setmanari.

Vull xerrar una estona amb Bagaria, sense parlar-li de l'entreviu, amb el propòsit de preparar-li la sorpresa d'aquestes línies públiques i d'exposar-me, en conseqüència, a les lres del seu carbó, dipòsit d'ironies, de gràcies i de sarcasmes...

Un doble de Walsehim

Baviera. La una. Bagaria medita davant d'un doble de Walsehim que exhibeix dos dits d'una escuma que fa la boca aigua. Sense preàmbuls, després de demanar un doble per a mi, pregunto a l'artista:

—Bagaria, vull anotar les millors confidències vostres. Curiositat, saben? Tinc un arxiu admirable amb respostes de diverses celebritats a un qüestionari absurd.

—Digueu, digueu. Les coses absurdes m'agraden extraordinàriament. En definitiva, les coses més interessants del món són absurdes... —Què opineu de la Constitució?

—Malament, malament. Ningú no es preocupa de l'art. No es parla per res dels dibuixants. Estic disgustadíssim amb la Comissió parlamentària que ha elaborat el projecte. Són gent que viu als llims. Els he donat la fórmula ideal per fer aprovar el projecte en un obrir i tancar d'ulls, i no hi ha manera de fer-los-ho entendre. Ja us ho diré: Els ofereixo d'il·lustrar la Constitució amb dibuixos divertits al·lusius a cada matèria. No us sembla que aniria bé?

—Excel·lent. Refusar una col·laboració així, em sembla un suïcidi.

—I tant! I tant!

—Una pregunta: Sou partidari del divorci?

—No. Eil. Entenem-nos. No sóc partidari del divorci mentre ens imposi la monogàmia.

—D'acord. Una altra pregunta: Hi ha alguna cosa al món que us apassioni extraordinàriament?

—Sí: el llomillo amb mongetes.

Internacionalisme pur

Callem un instant. Es que bevent un glop de cervesa.

Jo trenco el silenci per dir:

—Bagaria: sou un geni. M'interessa que vulgueu contestar amb la mateixa franquesa que ho heu fet fins ara, la següent pregunta: què opineu de la Societat de Nacions?

—Home, amb aquesta pregunta m'heu tocat el voraviu del cor. Precisament, la Societat de Nacions és allò que se'n diu la meua obsessió. Per un home de vida asosegada com jo, enamorat de les coses paradisíques i enllaminat per les penyes, una Societat de Nacions me la imagino com una mena de Círcol

SANT MACIÀ

Equestre universal, amb unes butaques imponents i uns coixinassos de borrisol de marabú, on s'hi poden prendre "cocktails" deliciosos i on es poden fumar uns cigars de tres panis... En Briand això ho veu molt clar. Si triomfa el desarmament, la Societat de Nacions serà el que jo us he dit. I tots desarmats, gaudirem de la pau universal, ajaguts a les confortables butaques de la Societat.

La pena de mort, vista per Bagaria

Lectora meua. Lector amable i tolerant. Oi que t'ho imagines? Després d'admirar — i d'elogiar, naturalment — el pacifisme del popular dibuixant català, una pregunta us ve instantívament al pensament: què pensa l'entrevistat de la pena de mort?

Uns minuts de pausa en la meua conversa. La terrassa del cafè està animadíssima. S'han assegut vora nostre una dama oxigenada de cara agradable i un cavaller amb un nas tan llarg, tan llarg, que gairebé atreu — com l'imant — el llapis burleta de Bagaria...

Per fi, preguntem:

—Sou partidari de la pena de mort?

Bagaria ens respon, ràpidament:

—D'ença que no hi ha censura, no.

Sant Macià

Bagaria porta un paquet a la mà. Què diantre deu ésser? Un dibuixant amb un paquet... Estrany, estrany. Es un paquet quadrat. De més a més, és pla. Diríem que és una rajola... Quin talent tenim! Era una rajola, realment. Era la famosa rajola de València amb el Sant Macià, obra d'aquest català — català i desconegut que enyora la Rambla i que adora el llomillo amb mongetes — que es diu Lluís Bagaria.

Com aquell que ensenya una relíquia, el nostre compatriota ens mostra la rajola de colors vius, alegres, graciosos, que matissen les línies d'aquest dibuix que reproduïm avui.

—Sant Macià! Per als catalans — ens diu Bagaria — ara no hi ha altre sant que Macià. Això no és cap irreverència. És fidelitat a símbol de la integritat catalana. Propagan-

da per l'Estatut. Un homenatge a l'avi. Curios — afegeix — que s'han venut moltes rajoles d'aquestes a madrilenys...

Es una rajola que pot afegeix-se perfectament a la col·lecció de ceràmica (12 rajoles amb les caricatures en colors de tots els ministres del govern provisional), que tant d'èxit ha tingut a Madrid.

En Domingo, amb una cartera d'a-

nar a estudi; En Nicolau, amb una guardiola; En Largo Caballero, amb el paquetet de l'esmorzar, l'Azafra, simulant un cavall d'espases... etc, etc. Macià aguantant un liri i angoles amb barretina el coronen de llor.

—No l'exposareu a Barcelona? — preguntem a Bagaria, admirant per darrera vegada la rajola.

—Penso exposar tota la col·lecció

La setmana parlamentària

A LA RAMBLA de la setmana passada vam llegir una defensa catalana del cap del Govern. Era un article d'homenatge i de desgrecge davant l'ofensiva de la premsa espanyolista contra don Niceto Alcalá Zamora. ¡Què oportunes resultaven aquelles rialles! Al cap de dos dies es repetia, i agreujat encara, el complot contra el president del Consell, acusat de massa complaent amb Catalunya i de massa tolerant amb l'Estatut.

L'exèrcit monàrquic era capitanejat per tres homes símbols: Emiliàno Iglesias, Royo Villanova i Santiago Alba. El "casus belli" no era altre que l'esmena presentada pel grup del senyor Alcalá Zamora al títol primer de la Constitució amb la intenció de fer compatible aquesta i l'Estatut de Catalunya.

Malgrat de fer quatre setmanes que la premsa venia parlant de les converses del cap del Govern amb les figures més significatives de la minoria catalana per tal d'estudiar la fórmula adequada que fes viable l'Estatut en discutir-se el títol primer de la Constitució, malgrat haver anunciat reiterades vegades el propi don Niceto que es proposava ésser el primer de parlar dels problemes regionals, s'ha volgut simular una estupefacció teatral acusant, el cap del Govern de còmplice dels catalans en el delictu de voler fer passar l'Estatut de contraban...

Afortunadament, els nostres enemics són gent amb poca opinió que la Cambra coneix per-

fectament. I afortunadament també, la causa catalana ha trobat en don Niceto un magnífic i mai prou lloat defensor. Demà, dimarts, és gairebé segur que es plantejarà el gran debat a propòsit de la famosa esmena i que don Niceto Alcalá Zamora posarà la seva eloqüència i els seus sentiments liberals i equànimes al servei de Catalunya.

Bona tarda, per a demà, al Parlament: Constitució, Estatut, Alcalá Zamora. ¡Santiago Alba interpellant a En Prieto! Les tribunes estaran atapeïdes i l'hemicicle es presentarà brillant. Però d'això ja en parlarem en el resum de dilluns vinent.

Les notes sobresortints de la darrera setmana parlamentària es reduïen al discurs de Melquíades Alvarez consumint el darrer torn sobre la totalitat i a les intervencions dels diputats catalans Raimon d'Abadal i Humbert Torres, car no ens atrevim a qualificar de remarkable la desgaciada espanyolada de Royo Villanova, rebutjana unànimament per la Cambra a la qual no poden plaure les manifestacions de vell nacionalisme reaccionari del professor de Saragossa.

P.

Mentre no estigui aprovat l'Estatut cal que, a Catalunya, es mantingui el front únic de tots els seus partits: que tots ells actuïn el més cohesionats possible. Per altra cosa fóra pecar d'inoportunitat.

(Paraules de Marcel·lí Domingo.)

de ceràmica, degudament emmarcada, al Faïans Català. Ahir en deia el meu agent comercial que s'havien rebut moltes comandes de Barcelona. Sobretot del Sant Macià i dels dos ministres catalans.

Adéu, Verge de Molinero...

Els cambrers del Baviera tenen ganes d'anar a dormir. La terrassa es va buidant. La dama oxigenada i el cavaller del nas llarg s'han retirat. Són les tres i cal anar a un altre cafè. De tres a cinc, la gent que s'ho val una mica i que vol mantenir el seu prestigi de noctàmbul, ha d'anar al Castella a oír les anècdotes d'En Fontdevila, el director del "Heraldo", o a admirar el monòcle de Felipe Sassonne...

—Al Castella!

Baixem per la voravie esquerra d'Alcalá. Els grans focus de la Gran Via s'han apagat. Madrid, però, en aquesta hora, té un encis incomparable. Les faroles de gas i la llum blanca de la lluna cobreixen els carrers de la ciutat moderna d'una claror més íntima que el devesall lluminós de la mitja nit. Les penyes de Negresco, dolçament imperceptiblement expulsades de la terrassa, dialoguen al mig de la voravie, tot caminant amb lentitud i aturant-se, sovint, en parades llarguissimes...

Les clients del Regina o del Riesgo encara volten la illa de les Calatraves, en una darrera temptativa, més insinuadora que mai, a la recerca del noctàmbul enemic de la solitud.

Una dona ens atura. Es bruna. Té una mirada sensual i pecadora. Té una boca plena de temptacions. Cos bonic, elegant, finíssim.

Som al xamfrà de la Granvia.

—On aneu tan tard?

—A què es faci d'hora — contesta Bagaria.

—Sols?

—Ens acompanyem l'un a l'altre.

—No em volem?

—Som gent austera.

—Us agrado?

—Molt.

—Bona nit, pares de família...

I la dona s'allunya, rient sense saber per què, una mica despitada de la seva solitud. Marxa a dormir, sense esperança. És molt gentil... Adéu, verge de Molinero!

DOMENECH DE BELLMUNT

Melquíades Alvarez, en el seu discurs de dimecres passat, insistí sobre els seus punts de vista, ja exposats a Gijón. La unitat de la pàtria, sobretot. Una mica d'autonomia per a les regions, però amb completa gotes i vigilant-les bé. El discurs de don Melquíades no va respondre a l'expectació que havia despertat...

El senyor Abadal parlà en nom de la Lliga Regionalista i se l'escoltà amb el respecte que mereixen els seus anys i el seu prestigi. Féu un discurs de conservador en el sentit social, polític, religiós i econòmic, però sense vibració de cap mena. Ens donà la impressió que feia un discurs protocolari, imposat per la disciplina, i que es limitava a complir el seu començat fent constar en acta que la Lliga hi havia dit la seva.

Humbert Torres, en canvi, féu un discurs. De fons i de forma. Defensant la doctrina federal i subratllant l'adhésió de l'Esquerra al laïcisme es féu aplaudir en repetides ocasions. El senyor Torres és un gran orador i el seu debut en aquesta Cambra causà una gran impressió. Per cert que això ens recorda una anècdota que provocà el seu discurs en ésser comentat per Unamuno.

Humbert Torres s'excusà, en començar, per la dificultat d'expressar-se en castellà i com que resultà que ho féu molt millor que no pocs castellans, don Miguel li objectà, en acabar:

—Esa dificultad no les sirva para vestir las verdades, sino para desnudarlas.

P.